

В. В. Мельничук, доцент кафедри обліку, аналізу та аудиту в АПК, ДВНЗ «КНЕУ іменіВадима Гетьмана»

МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ І ШЛЯХИ ЇХ ВПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ

Анотація: Стаття присвячена питанням інтеграції національної системи бухгалтерського обліку, згідно міжнародних стандартів фінансової звітності.

Ключові слова: міжнародні стандарти бухгалтерського обліку, міжнародні стандарти фінансової звітності, принципи обліку, суб'єкти господарювання, інтеграція.

Аннотация: В статье рассмотрены основные принципы интеграции системы бухгалтерского учёта согласно международным стандартам бухгалтерского учёта.

Ключевые слова: международные стандарты бухгалтерского учёта, международные стандарты финансовой отчётности, принципы учёта, субъекты хозяйственной деятельности, интеграция.

Annotation: This article about transformation national system of accounting according international accounting standards.

Key words: international accounting standards, international financial reporting standards, enterprises, integration.

Постановка проблеми. Прискорення реформ в Україні, виведення вітчизняної економіки з кризи зобов'язують енергійніше проводити реформи бухгалтерського обліку і звітності, адже основою формування будь-якої економічної інформації є грамотно змодельована система бухгалтерського обліку. У зв'язку з цим важко переоцінити важливість впровадження МСФЗ. Перехід на МСФЗ сприяє процесу входження України до світової економічної спільноти. Реформування бухгалтерського обліку та фінансової звітності — надзвичайно важлива подія в економічному житті держави. Складовою цього процесу став процес входження національного господарства України в систему світового господарства. Віхами на цьому шляху визначено вступ України в Світову організацію торгівлі (СОТ) та до Європейського Співтовариства (ЄС). Даний стратегічний курс об'єктивно потребує адаптації вітчизняної системи бухгалтерського обліку, звітності та контролю до міжнародних стандартів.

Аналіз останніх досліджень. Переважна більшість з вище окреслених проблем актуальні не тільки для України, а й для ін-

ших країн Співдружності незалежних держав, які донедавна мали одну школу бухгалтерського обліку. Тому не один рік триває міжнародна наукова дискусія з цього приводу, у якій приймають участь науковці та фахівці профільних міністерств і відомств.

Оцінка ситуації та напрями вирішення означених проблем викладені в останніх монографіях і статтях провідних учених України і країн Співдружності: П.С. Безруких, О.С. Бородкіна, М.Т. Білухи, Ф.Ф. Бутинця, С.Ф. Голова, М.Я. Дем'яненко, Канцурова О.О, Г.Г. Кірейцева, М.М. Коцупатрого, В.Г. Лінника, В.Б. Моссаковського, В.М. Пархоменка, М.С. Пушкаря, П.Т. Саблука, Я.В. Соколова, В.І. Стражева, П.Я. Хомина, М.Г. Чумаченка, В.І. Цуркану, В.Г. Швеця, А.П. Шпака та ін. Аналіз публікацій дає підстави стверджувати, що існує значний спектр оцінок триваючого процесу реформування від повного схвалення запроваджених державою новацій і закликів до тотального запровадження міжнародних стандартів у національну систему обліку, звітності та контролю до критичного неприйняття форсування цього процесу.

Виклад основного матеріалу. Реформування бухгалтерського обліку відповідно до міжнародних стандартів, створення нової нормативної бази бухгалтерського обліку вимагає рішення цієї проблеми на національному рівні.

Стандарт бухгалтерського обліку — це нормативний документ, що визначає правила та процедури ведення бухгалтерського обліку і складання звітності.

Процес розробки міжнародних стандартів з обліку та звітності є динамічним. Окремі раніше випущені стандарти уточнюються або замінюються новоствореними з урахуванням досвіду їхнього застосування та вимог сьогодення. Слід також додати, що міжнародні стандарти з бухгалтерського обліку не є обов'язковими, вони виступають як рекомендації для запровадження.

Слід відмітити, що МСБО/МСФЗ не регулюють техніки та методики обліку. Вона була і буде різною в різних країнах світу. МСБО/МСФЗ регулюють лише основні, принципові моменти від яких залежить формування фінансових результатів діяльності підприємства, відображення у звітності результатів діяльності та фінансового стану підприємства.

Структура МСБО/МСФЗ включає в себе:

1. Вступ. Обґрунтовується важливість розробки того чи іншого стандарту.

2. Пояснення до стандарту. Це ширше і точніше тлумачення його положень, тоді як у самому стандарті вони подаються стис-

ло. Крім цього, якщо у світовій обліковій практиці прийнято кілька підходів до питання, яке розглядається у стандарті, то всі вони описуються, розглядаються недоліки та позитивні сторони кожного і пояснюється, чому в цьому стандарті прийнятий той чи інший підхід.

3. Текст стандарту. Він дуже короткий, практично — це стислий виклад пояснень.

Міжнародні стандарти фінансової звітності (далі — МСФЗ) виступають на даний момент ефективним інструментом підвищення прозорості і зрозумілості інформації, яка розкриває діяльність суб'єктів господарювання, створює достовірну базу для визнання доходів і витрат, оцінки активів і зобов'язань, яка надає можливість об'єктивно розкривати і віддзеркалювати існуючі фінансові ризики суб'єктів, що звітують, а також порівнювати результати їх діяльності в цілях забезпечення адекватної оцінки їх потенціалу та ухвалення відповідних управлінських рішень. Крім того, МСФЗ якісно впливають на можливість керівництва в області управління організацією і надають значні переваги перед конкурентами. У суб'єктів, які складають звітність за МСФЗ, значно зростає можливість залучити додаткові джерела капіталу та партнерів по бізнесу, які допоможуть забезпечити економічне зростання і процвітання. У свою чергу суб'єкти, використовуючи МСФЗ, мають доступ до інформації про фінансовий стан потенційних партнерів, що слугує додатковим інструментарієм при їх виборі.

Забезпечення прозорості суб'єктів національної економіки має величезне значення, оскільки, ринкова вартість капіталу визначається двома ключовими чинниками: майбутніми доходами та майбутніми ризиками. Деякі ризики дійсно характерні для діяльності самих організацій, проте є й такі, які спричинені відсутністю необхідної інформації, відсутністю точних відомостей про прибутковість капіталовкладень. Кредитори та інвестори згодні одержувати менший прибуток, але бути впевненими в тому, що достовірна, справедлива і точна інформація знизить їх ризики.

Позитивними сторонами застосування МСФЗ як для суб'єктів господарювання, які складають фінансову звітність, так і для зовнішніх користувачів являються:

— можливість отримання необхідної інформації для прийняття управлінських рішень;

— забезпечення порівнянності звітності з іншими організаціями, незалежно від того, резидентом якої країни вони є і на якій території здійснюють господарську діяльність;

—можливість залучення іноземних інвестицій і позик, а також виходу на зарубіжні ринки;

—престижність, забезпечення більшої довіри з боку потенційних партнерів;

—у багатьох випадках велика надійність інформації;

—прозорість інформації, що забезпечується шляхом дотримання правил її складання, а також численними поясненнями до звітності.

Головним завданням трансформації бухгалтерського обліку, як зазначається в Програмі реформування бухгалтерського обліку із застосуванням міжнародних стандартів фінансової звітності, є приведення національної системи бухгалтерського обліку і звітності у відповідність до реалій ринкової економіки та міжнародних стандартів фінансової звітності» [1, 2]. Проте на практиці досить часто спостерігається механічне запозичення положень МСФЗ, що затрудняє реалізацію основних завдань та функцій, реальне макро- та мікроуправління економікою держави.

Аграрні підприємства з початку 2000 року організують бухгалтерський облік відповідно до загальних вимог П(С)БО, нового Плану рахунків і типових форм реєстрів бухгалтерського обліку, затверджених Міністерством фінансів України. Але галузь має свої відмінності, пов'язані з особливостями приватизації, використанням землі як основного засобу виробництва, специфічного формування результатів праці, що є наслідком поєднання природних (грунтовокліматичних, біологічних) і економічних процесів, які потребують додаткового врахування при трансформації бухгалтерського обліку. Тому актуальним залишається висновок акад. П.Т. Саблука, що «для економістів-аграрників, у т. ч. облікового напрямку, особливо вчених, немає нині відповідальнішого завдання, ніж вирішення питання відображення в системі бухгалтерського обліку, балансі, як це робиться у країнах світу, усіх складових аграрного капіталу, обліку земельної ренти та її розподілу».

Головним напрямом удосконалення обліку на аграрних підприємствах є розробка і впровадження в практику моделі взаємодії системи бухгалтерського і статистичного обліку та оподаткування, тобто фінансова, податкова, статистична та інші види звітності повинні ґрунтуватися на даних бухгалтерського обліку, як це передбачено Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [3].

В якості національних запроваджено міжнародні принципи щодо:

—побудови і застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій;

—визначення методів та принципів ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності в спеціальних нормативно-правових актах — положеннях (стандартах) бухгалтерського обліку (П(С)БО);

—регулювання питань методології обліку та фінансової звітності виключно Мінфіном України, а самих форм звітності лише за погодженням з Держкомстатом України, тобто усунення від цієї справи галузевих міністерств;

—можливості застосування облікової політики — як сукупності принципів, методів і процедур, що використовуються конкретним підприємством для складання і подання його фінансової звітності. Відповідальності власника за організацію та ведення бухгалтерського обліку на підприємстві;

—організації внутрішньогосподарського (управлінського) обліку як обліку, який не регулюється П(С)БО, а проводиться на розсуд та задля задоволення інформаційних потреб керівництва підприємства, та іншого.

Роботу по адаптації до національних вимог міжнародних стандартів з обліку та звітності слід посилити не тільки в методологічному, але й у законодавчому та організаційному аспектах задля:

—широкого залучення іноземних інвестицій;

—покращення управлінських рішень на всіх рівнях;

—боротьби проти корупції та інших важливих напрямків роботи нового Уряду України.

Перехід до використання міжнародних стандартів повинен бути поступовим та цілеспрямованим, оскільки сутність такого процесу полягає в тому, щоб недоліки та невідповідності вітчизняної системи бухгалтерського обліку усувались відповідно до вимог ринкової економіки. Власне необхідна і певна інституційна перебудова системи регулювання бухгалтерського обліку та звітності.

Необхідно відмітити, що ефективне впровадження МСФЗ в Україні, як одного з факторів інноваційно-інвестиційного розвитку держави, повинно супроводжуватися створенням методичних рекомендацій відносно застосування міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності; удосконаленням

первинної облікової документації з урахуванням умов ринкової економіки та міжнародних стандартів бухгалтерського обліку і фінансової звітності; координацією дій органів державної влади; міжнародною співпрацею в рамках спеціалізованих професійних організацій, тощо.

Залучати основні принципи міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності необхідно усім підприємствам. Але необхідно встановити різні вимоги до об'єкту розкриття інформації у фінансовій звітності для різних груп підприємств, зокрема, з урахуванням їх в операціях на ринках капіталів та об'ємах діяльності. А роль державних органів та громадських професійних організацій складається у підготовці до впровадження в інтересах суспільства міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності, у сприянні застосуванні та виконанні цих стандартів.

Висновки. Отже, переваги складання фінансової звітності за міжнародними стандартами дійсно є і вони незаперечні для більшості користувачів фінансової звітності. МСФЗ можна розцінювати як інструмент глобалізації економіки і світових господарських зв'язків. Принципи, закладені в порядок формування звітності згідно МСФЗ, роблять її адекватнішою і здатною відобразити істинний майновий стан організації. У зв'язку з цим цінність МСФЗ важлива не тільки для іноземних, але й для національних інвесторів також. Це ще раз підтверджує необхідність і корисність процесу впровадження МСФЗ для всіх секторів економіки України.

Впровадження МСФЗ потребує тривалого часу й значних зусиль. Новим кроком на шляху до реалізації поставлених завдань щодо реформування бухгалтерського обліку є ухвалення розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 жовтня 2007 р. № 911-р Стратегії застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні, метою якої є удосконалення системи бухгалтерського обліку в Україні з урахуванням вимог міжнародних стандартів та законодавства Європейського Союзу [1].

Одними із основних напрямів реалізації Стратегії [2] є законодавче регулювання порядку застосування міжнародних стандартів, зокрема з 2012 року обов'язкове складення фінансової звітності та консолідованої фінансової звітності згідно з міжнародними стандартами публічні акціонерні товариства, банки, страхові компанії і інші підприємства за видами діяльності, які визначені Урядом України. В той же час всі інші підприємства (крім тих, які зобов'язанні) за власним бажанням, яке узгоджується з власниками.

Література

1. Стратегія застосування міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні (розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.10.07р. № 911-р.).

2. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17.03.2011 р. № 2052-р. «Про подовження строку виконання заходів по застосуванню міжнародних стандартів фінансової звітності».

3. Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні»: Прийнятий Верховною Радою України 16 липня 1999 р. № 196 — XIV.

Стаття надійшла до редакції 27.03.2011 р.

УДК: 657.37

Н. С. Недашковская, канд. экон. наук, доцент,
Белорусский государственный экономический
университет, Бобруйский филиал

СЕЛЬСКОЕ ХОЗЯЙСТВО БЕЛАРУСИ: РАЗВИТИЕ, СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ

У статті висвітлено сутнісні аспекти функціонування агропромислового комплексу Республіки Білорусь, досліджено основні проблемні питання його ефективного розвитку та запропоновано відповідні тактичні та стратегічні шляхи подолання кризових явищ в аграрному секторі економіки країни.

Ключові слова: агропромисловий сектор економіки, матеріальні ресурси, державна підтримка, обсяги виробництва, експортно-імпортні відносини.

В статье освещены сущностные аспекты функционирования агропромышленного комплекса Республики Белоруссия, исследованы основные проблемные вопросы его эффективного развития и предложены соответствующие тактические и стратегические пути преодоления кризисных явлений в аграрном секторе экономики страны.

Ключевые слова: агропромышленный сектор экономики, материальные ресурсы, государственная поддержка, объёмы производства, экспортно-импортные операции.

The article depicts the main aspects of the agricultural sector of Belarus functioning, investigates the key problems of its effective development and contains tactical and strategic proposals in order to overcome the crisis events in the nation's agricultural sector of economy.

Key words: agrarian production complex, material resources, state financial support, production volumes, export-import trade relations.

Цель написания статьи — раскрыть особенности функционирования аграрно-промышленного комплекса Республики Бела-